

1 יתומים לכתובת אשה. מקשה הגמרא: תַּנּוּ במשנתנו (כא:), שוֹם  
 2 הַיְתוּמִים שנעשה לצורך גביית חוב של אביהם, שְׁלִישִׁים יוֹם, וְשוֹם  
 3 הַהֶקְדָּשׁ שְׁשִׁים יוֹם, וּמְכַרְיוֹן בְּכֶקֶר וּבְעֶרְבֵר. ויש לברר, בְּמֵאָה  
 4 עֶסְקִינָן – באיזה חוב מדובר, שגובים אותו מיתומים, אֵילִימָא – אם  
 5 נאמר שמדובר בְּכַעַל חוֹב עוֹבֵד פּוֹכְכִים שהלוה לאביהם בריבית,  
 6 וכדי שלא יהיה להם הפסד גובים מהם, מִי צִיית – וכי ישמע לנו  
 7 שלא לגבות ריבית עבור ימי ההכרזה, והרי ודאי לא יסכים לכך, ואם  
 8 כן מדוע מוכרים את הקרקע בהכרזה, והרי אף שיתכן שיריחו  
 9 היתומים בכך שיהיה מי שישלם על הקרקע יותר מהשומא, מכל  
 10 מקום יתכן גם שיפסידו היתומים מהכרזה זו, שאם לא ימכרוה ביותר  
 11 משומתה, ישלמו ריבית נוספת על כל ימי ההכרזה, ואין בית דין  
 12 עושים דבר שיכול להזיק ליתומים, והיה ראוי שימכרו את הקרקע  
 13 מיד, ללא הכרזה. אֵלָא פְּשִׁיטָא שמדובר בְּכַעַל חוֹב יִשְׂרָאֵל, ואם  
 14 כן קשה, אִי דִקְאָכִיל רִיבִיתָא – אם הוא נוטל ריבית מיהיתומים, וכדי  
 15 למנוע את הפסדו אנו מנבים אות חובו, מִי שְׂבָקִינָן לִיה – וכי אנו  
 16 מניחים לו לעבור איסור ולגבות מהם ריבית, וְאֵלָא ודאי צריך לומר  
 17 דְּלֵא קְאָכִיל רִיבִיתָא – שאינו נוטל מהם ריבית, וְאֵף עַל פִּי כֵן קִתְּנִי  
 18 במשנה שנוֹקְדִין לגבות הם. וּבְשִׁלְמָא – מובנת המשנה לְדַעַת רַבִּי  
 19 יוֹחָנָן, שגובים מיתומים לכתובת אשה, מוֹכְרֵי לָהּ – הוא יעמיד את  
 20 המשנה בְּתוֹפְתָא אֵשָׁה, שעל זה אמרה המשנה שמוכרים בהכרזה,  
 21 אֵלָא לְרַב אַסִּי, שאין גובים מיתומים כתובת אשה, קְשִׁיטָא, באיזה  
 22 אופן אמרה המשנה שמוכרים נכסי יתומים בהכרזה.  
 23 מתרצת הגמרא: אֵמֵר לָךְ – ישיב לך רב אַסִּי, וְלְרַבִּי יוֹחָנָן מִי נִתְּנָא  
 24 – וכי לדעת רבי יוחנן מובנת המשנה, והרי אם מדובר בכתובת אשה,  
 25 קשה, מדוע מוכרים את הקרקע בהכרזה, ואין מוכרים אותה מיד, מִי  
 26 שְׂבָקִינָן מוֹזִינֵי דְרַבִּי קָא מְפַסְדָּא – וכי מניחים אנו את תשלום  
 27 המזונות שהוא הפסד ודאי של היתומים, שכל ימי ההכרזה הם נזים  
 28 אותה, וְנִקְטִינָן הַכְרֵזָה דְּלֵא דַעֲיִנָן אִי מְרוֹוְחִינָן אִי לֵא מְרוֹוְחִינָן –  
 29 ואנו מכריזים על הקרקע שלהם במשך שלשים יום, שבהכרזה זו לא  
 30 ידוע לנו אם יהיה ריוח ליתומים או לא, שהרי יתכן שלא יעלו הקונים  
 31 את מחיר הישומא, ובינתיים יפסידו היתומים את דמי המזונות, והרי  
 32 טובת היתומים היא שנמכרו את הקרקע מיד, ללא הכרזה.  
 33 דוחה הגמרא את הקושיא על רבי יוחנן: הָא לֵא קְשִׁיטָא, כיון שאת  
 34 משנתנו ניתן להעמיד בְּאִופֵּן שהאלמנה תּוֹכְעַת את בְּתוֹפְתָה בְּבֵית  
 35 דִּין, ודין זה הוא בְּדַבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה אֵמֵר שְׂמוּאֵל, דְּאֵמֵר רַבִּי יְהוּדָה  
 36 אֵמֵר שְׂמוּאֵל, אלמנה תּוֹכְעַת את בְּתוֹפְתָה בְּבֵית דִּין, אִין לָהּ  
 37 מְזוֹנֹת, לִפִּי שהבעל מתחייב לזונה לאור מותו רק כשהיא נשארת  
 38 אלמנה מחמת כבודו, ולא כשהיא רוצה להינשא לאחר, וכשהיא  
 39 תובעת את כתובתה בבית דין מוכח שרצונה להינשא, ואין לה  
 40 מזונות, וממילא אין היתומים מפסידים בכך שדחית פריעת הכתובה,  
 41 ולכן אמרה המשנה שימכרו את הקרקע על ידי הכרזה, ובכך יכולים  
 42 היתומים רק להרויח אם יוסיפו לקוחות על מחיר הקרקע.  
 43 תמזה הגמרא: אִי הָכִי – אם אכן מדובר באופן זה מוזנות ואין  
 44 כל הפסד ליתומים בכך שאינם פורעים לה עתה את כתובתה,  
 45 אִיִּדְקוּנְיָ לֵא מִיִּדְקוּנְיָ לָהּ – ראוי שלא נודק כלל להגבות את  
 46 כתובתה מיתומים קטנים, שהרי אין נוקקים לגבות חובות מנכסי  
 47 יתומים קטנים אלא אם כן יש להם הפסד, ובאין אין להם כל הפסד.  
 48 מתרצת הגמרא: אֵלָא, בִּינָן דְּאִיִּדְקוּנְיָ לָהּ מַעֲקָרָא – כיון  
 49 שמתחילה כשתבעה כתובתה הוזקנו לשמוע את תביעתה, כדי  
 50 שעל ידי זה תפסיד מוזנותיה ויריחו היתומים, מִיִּדְקוּנְיָ לָהּ לְבַסְפֹּה  
 51 – לכן נוקקים לה אף אחר כך, כשכבר הפסידה מוזנותיה, להגבותה  
 52 את כתובתה, ואף שעתה כבר אין הפסד ליתומים. נמצא שלדברי רבי  
 53 יוחנן אין המשנה קשה, אלא יש להעמידה באלמנה שחבצה  
 54 כתובתה והפסידה מוזנותיה, ונוקקים לה להגבותה כתובתה, ועושים  
 55 זאת על ידי הכרזה כדי שיריחו היתומים.  
 56 עתה הגמרא חוזרת לקושיא על רב אַסִּי. מקשה הגמרא: מִכָּל מְקוֹם  
 57 לְרַב אַסִּי קְשִׁיטָא, וכמו שהקשינו בתחילה, כיצד הוא יעמיד את  
 58 המשנה, והרי לדבריו האופן היחיד שגובים מיתומים הוא כשריבית  
 59 אוכלת בהם, והיינו במלוה גוי, וכיון שהוא לא יסכים להימנע

1 הגמרא מביאה ברייתא בענין זמן ההכרזה ביתומים ובהקדש: תַּנּוּ  
 2 רַבְּנֵי, שוֹם הַיְתוּמִים הוא שְׁלִישִׁים יוֹם, וְשוֹם הַהֶקְדָּשׁ שְׁשִׁים יוֹם,  
 3 דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר, כדעת התנא במשנתנו. רַבִּי יְהוּדָה אֵמֵר, שוֹם  
 4 הַיְתוּמִים שְׁשִׁים יוֹם, וְשוֹם הַהֶקְדָּשׁ תְּשַׁעִים יוֹם. וְחַכְמִים אֹמְרִים,  
 5 אַחַד זֶה וְאַחַד זֶה – שוֹם הַיְתוּמִים וְשוֹם הַהֶקְדָּשׁ, שְׁשִׁים יוֹם.  
 6 הגמרא מבררת את ההלכה: אֵמֵר רַב הַקְּדָא אֵמֵר אַבְימי, הֲלָכָה,  
 7 שוֹם הַיְתוּמִים שְׁשִׁים יוֹם. אומרת הגמרא: יֵתִיב – ישב רַבִּי תִיבָא  
 8 בְּרֵי אַבְי, וְקָאֵמֵר לָהּ שְׂמַעְתָּא – ואמר שמועה זו בשם רב חסדא,  
 9 ששום היתומים הוא ששים יום. אֵמֵר לִיה רַב נַחְמָן פֶּר יִצְחָק לְרַבִּי  
 10 תִיבָא בְּרֵי אַבְי, שְׁשִׁים קְאָמְרַת – האם אמרת ששום היתומים הוא  
 11 ששים יום, אִי שְׁלִישִׁים יוֹם קְאָמְרַת. אֵמֵר לִיה רַבִּי חִיטָא בר אבין,  
 12 שְׁשִׁים יוֹם אמרתי. הוסיף רב נחמן בר יצחק ושאלו, לגבי שומא  
 13 דִּיתוּמִים אמרת כן, אִי לגבי שומא דְּהַקְּדָשׁ. אֵמֵר לִיה, לגבי שומא  
 14 דִּיתוּמִים. הוסיף ושאלו, האם כוונתך היתה לפסוק בְּרַבִּי מֵאִיר, אִי  
 15 בְּרַבִּי יְהוּדָה. אֵמֵר לִיה, בְּרַבִּי מֵאִיר.  
 16 הקשה לו רב נחמן בר יצחק: וְהָא רַבִּי מֵאִיר שְׁלִישִׁים יוֹם קְאָמֵר, לגבי  
 17 הכרות יתומים, ולא כדברך שמכריזים ששים יום. אֵמֵר לִיה רַבִּי  
 18 חִיטָא בר אבין, הָכִי ו-כך אֵמֵר רַב הַקְּדָא, מֵאֵבְימי, קוּלְפִי טָאכִי  
 19 בְּלַעֲנִי עֲלֵה דְהָא שְׂמַעְתָּא – הכאות גדולות הכני אבימי על סוגיא זו,  
 20 שלימד אותי 'שום היתומים לרבי מאיר ששים יום', והקשתי  
 21 מהמבואר בברייתא שלרבי מאיר שום היתומים שלשים יום, ותיריך  
 22 לי שיש שני אופני הכרזה, אם בָּא לְהַכְרִיז יָמִים רְצוּפִים, יום אחר  
 23 יום, מכריז שְׁלִישִׁים, ואם בא להכריז רק בְּשֵׁנֵי וּבְהַמִּישֵׁי, שבימים אלו  
 24 בתי דינים יושבים לדון ומתאספים בני אדם רבים, יכריזו שְׁשִׁים יוֹם.  
 25 ומבאר רב חסדא: וְאֵף עַל גַּב דְּבִי חִשִּׁיב לְהוּ מִר לְיוֹמֵי הַכְרֵזָה –  
 26 ואף שאם תחשב את ימי ההכרזה במשך ששים יום, תמצא דְּלֵא הוּ  
 27 אֵלָא תַמְנִינְסֵר יוֹמֵי – שלא יהיו אלא שמונה עשר יום, שהרי בששים  
 28 יום שמתחילים ביום שני ומסתיימים ביום חמישי יש רק שמונה עשר  
 29 ימי שני וחמישי, אין בכך חסרון, דְּבִינָן דְּמַשְׁבָּא מִלְּתָא – שכיון  
 30 שנמשך זמן ההכרזה ששים יום, שְׂמַעֲנֵי אִינְשֵׁי – שומעים אנשים  
 31 בדבר.  
 32 התבאר במשנתנו שיש אופנים שמוכרים קרקע של יתומים כדי  
 33 לפרוע את חובות אביהם. הגמרא מביאה עתה מחלוקת מתי עושים  
 34 כן: אֵמֵר רַבִּי יְהוּדָה אֵמֵר רַב אַסִּי, אִין נוֹקְדִין לְנַכְסֵי יְתוּמִים קִטְנִים,  
 35 לגבות מהם את חובות אביהם, אֵלָא אִם כֵּן הִיתָה רְבִית אוֹכְלַת  
 36 בְּהָ, שכשהם משתדלים מלפרוע את החוב מתוסף עליהם ריבית, וכדי  
 37 להצילם מהפסד זה גובים מהם בית דין את החוב. וְרַבִּי יוֹחָנָן אֵמֵר,  
 38 יש שני אופנים שגובים מיהיתומים, אִי לְשַׁקֵּר שְׁנִישׁ בּוֹ רְבִית, וכבר  
 39 אַסִּי, אִי לְבְּתוֹפְתָא אֵשָׁה, להגבות לאשת אביהם את דמי כתובתה,  
 40 מְשוּם מוֹזִינֵי – כיון שאם לא יגובה הרי הם חייבים לזון אותה, ויש  
 41 להם בכך הפסד, שמלבד דמי הכתובה שתגבה לבסוף גם נזים אותה  
 42 כל יום, ולכן נוקקים בית דין לנכסיהם לגבות מהם את כתובתה, ובכך  
 43 יפטרו ממוזנותיה.  
 44 הגמרא מבארת את מחלוקתם. שואלת הגמרא: וְרַב אַסִּי, מֵאִי  
 45 טַעְמָא לֵא אֵמֵר כְּרַבִּי יוֹחָנָן, שגובים מיתומים גם לְבְּתוֹפְתָא אֵשָׁה,  
 46 ומשום הפסד המזונות. משיבה הגמרא: דְּהָא תִקְנִינֵי לִיה רַבְּנֵי –  
 47 שהרי תיקנו חכמים לבעל את מַעֲשֵׂה יְדִיהָ של האשה תחת  
 48 מוזנותיה, וכמו כן אצל היתומים הדין כן, שהואיל והם נזים אותה הם  
 49 זוכים במעשה ידיה, וכיון שאין להם הפסד בכך שהם נזים אותה, אין  
 50 גובים מהם את כתובתה.  
 51 ממשיכה הגמרא ומבררת: וְאִידְךָ – ורבי יוחנן, מדוע הוא סובר שמה  
 52 שהיא יוזנית יתומים מנכסיהם זה הפסד עבורם, שמחמת כן גובים מהם את  
 53 הכתובה, והרי תמורת המזונות היא נותנת להם את מעשה ידיה.  
 54 מבארת הגמרא: וְיִמְנִין דְּלֵא סַפְקָה – יש פעמים שאין מעשה ידיה  
 55 של האשה מספיקים לדמי מוזנותיה, וצריכים היתומים להוסיף  
 56 מממונם כדי לזונה, ומפסידים. וכיון שלפעמים יש ליתומים הפסד  
 57 ממוזנותיה, לכן תמיד מגבים עבורה את דמי כתובתה, לפוטרים  
 58 ממוזנותיה.  
 59 הגמרא מקשה מכמה משניות על רב אַסִּי האומר שאין גובים מנכסי

מלגבות את הריבית על ימי ההכרזה, יתכן שנגרם על ידי ההכרזה  
 רק הפסד ליתומים בכך שישלמו ריבית על אותם ימים, ואילו הקרקע  
 לא תימכר ביותר משומתה. מתרצת הגמרא: לעולם מדובר  
 במשנתו בפעל חוב עובד פוככים שהלוח לאביהם בריבית, ומשום  
 הפסד הריבית גובים מן היתומים, אמנם מכל מקום מוכרים את  
 הקרקע בהכרזה ואין חשש הפסד ליתומים, כיון שמדובר בעובד  
 כוכבים שקיבל עליו לרזון בענייני הממון שהיה לו עם אביהם בדיני  
 ישראל, ולכן הוא לא יטול ריבית על זמן ההכרזה, כדיני ישראל,  
 ונמצא שעל ידי ההכרזה יכולים היתומים רק להרויח, אם תימכר  
 הקרקע ביותר משומתה.

תמדה הגמרא: אי הָבֵי, שמדובר בעובד כוכבים שקיבל עליו לרזון  
 בדיני ישראל, רבית נמי לא לישקול – שלא יטול מהיתומים ריבית  
 כלל עד שיגילו ויגבה מהם את החוב, וכיון שלא יהיה הפסד  
 ליתומים לא נצטרך למכור את הקרקע שלהם כלל. מתרצת הגמרא:  
 מדובר שאותו עובד כוכבים קיבל עליו לנהוג כדיני ישראל לזו –  
 לענין זה שלא יטול ריבית על זמן ההכרזה, ולא קיבל עליו לזו –  
 לענין שלא ליטול ריבית כלל. ולכן גובים מהיתומים את הקרקע כדי  
 לפרוע את החוב, שלא יפסידו בתשלומי הריבית, ומכל מקום אין  
 חשש הפסד בזמן ההכרזה, כיון שעל זמן ההכרזה אינו נוטל ריבית.  
 הגמרא מקשה ממשנה נוספת על רב אסי: תא שמע, שנינו במשנה  
 (גיטין מח): אין נפרעין – אין גובים חובות מנכסי יתומים, אלא מן  
 הויכרית – מהקרקע הגרועה שברשותם. יש לברר במאי עסקינן,  
 אילימא בפעל חוב עובד פוככים שהלוח לאביהם בריבית, מי  
 צאית – וכי צאיית לנו לגבות רק מזיבורית. אלא פשיטא שמדובר  
 בפעל חוב ישראל, ואם כן קשה, אי אכיל ריביתא, מי שקינן ליה  
 – וכי מניחים לו לגבות ריבית האסורה עליו, שמחמת כן אנו ממחרים  
 לגבות את החוב. אלא ודאי מדובר בלא אכיל ריביתא, ואף על פי  
 כן קתני במשנה שנוקדא נכסי היתומים וגובים אותם. ובשלמא  
 לרבי יוחנן, מוקי לה למשנה בכתובת אשה, שנגבית מזיבורית,  
 אלא לרב אסי, שאין גובים כתובת אשה מיתומים, קשיא, כיצד הוא  
 יבאר את המשנה, והרי לא ניתן להעמידה בבעל חוב שנוטל ריבית,  
 וכמו שהתבאר.

מתרצת הגמרא: אמר לה רב אסי, ולרבי יוחנן, מי ניהא – וכי  
 מובנת המשנה, והרי אי מדובר בגביית כתובת, שבוה אמרה המשנה  
 שגובים דווקא מזיבורית, קשה, מאי איריא מיתמי – מדוע נקט  
 התנא שגובה זיבורית דווקא מיתומים, והרי אפילו מיניה דידיה נמי  
 בדיבורית – גם מהבעל עצמו היא גובה מזיבורית, כגון שגירשה,  
 שהרי כתובה תמיד נגבית מזיבורית (גיטין מח).

דוחה הגמרא: הא לא קשיא, כיון שמשנה זו כרבי מאיר היא,  
 דאמר שכתובת אשה נגבית בבנינוית, ורק כשגובה מיתמי, גובה  
 בדיבורית, וממילא לרבי יוחנן, הסובר כרב מאיר, ניתן להעמיד את  
 המשנה בכתובת אשה.  
 הגמרא חזרת לקושיא על דברי רב אסי. מקשה הגמרא: מפל מקום,  
 לרב אסי קשיא, כיצד הוא יעמיד את המשנה האומרת שגובים  
 מיתומים רק מזיבורית, והרי לדבריו אין גובים כלל מנכסי יתומים  
 קטנים כשאין ריבית אוכלת בהם. מתרצת הגמרא: לעולם מדובר  
 בפעל חוב עובד פוככים שהלוח לאביהם בריבית, ועל זה אמרה  
 המשנה שמוכרים את הזיבורית. ומה שהקשינו, שבדאי לא צאיית  
 העובד כוכבים לגבות דווקא זיבורית, יש לומר שמדובר בעובד  
 כוכבים שקיבל עליו לרזון בדיני ישראל, ולגבות מזיבורית.  
 תמדה הגמרא: אי הָבֵי, שקיבל על עצמו את דיני ישראל, רבית נמי  
 לא נישקול – לא יטול ריבית כלל, ולא יהיה הפסד ליתומים, ולא  
 ימכרו את נכסיהם. מתרצת הגמרא: מדובר שקיבל את דיני ישראל  
 לזו – לגבות מזיבורית, ולא קיבל עליו לזו, לענין שלא ליטול ריבית.  
 ולכן גובים מהיתומים את החוב כדי שלא ישלמו עוד הריבית,  
 ומגבים לו מזיבורית, כיון שקיבל עליו לרזון כדיני ישראל.

ממשיכה הגמרא ומקשה על רב אסי מברייתא: תא שמע – בא ושמע  
 ראייה לדברי רבי יוחנן, שגובים מיתומים קטנים לפרוע כתובת אשה,  
 ושלא כדברי רב אסי שגובים מהם רק אם ריבית אוכלת בהם, וכך

שנינו בברייתא (לעיל כא): בשעה שמכריזים על קרקע היתומים,  
 מכריזים שהיא נמכרת על מנת ליתן לאשה בכתובתה, ולבעל חוב  
 חובו, ובשלמא האופן של 'פעל חוב' המוכר בברייתא, בין מר ובין  
 מר פשיטא – בין לרבי יוחנן ובין לרב אסי ניתן לבאר זאת כמו  
 שתירצנו לעיל את המשניות, שמדובר בבעל חוב עובד כוכבים  
 שהלוח לאביהם בריבית, ומשום הפסד היתומים צריך לפרוע מיד,  
 ומדובר כשקיבל עליו שלא לגבות ריבית על ימי ההכרזה אך לא  
 קיבל על עצמו שלא ליטול ריבית. אלא מה שנינו שמכריזים  
 שהקרקע נמכרת לצורך גביית כתובתה, בשלמא לרבי יוחנן,  
 הסובר שאכן גובים מיתומים קטנים גם לכתובת אשה, ניהא. אלא  
 לרב אסי, שאין גובים כתובה מיתומים, קשיא, כיצד יעמיד את  
 הברייתא, שהרי מפורש בה שמכריזים עבור גביית הכתובה. מתרצת  
 הגמרא: הָבֵי במאי עסקינן, פשתיב מודה – כשאביהם, הלה,  
 הודה בשעת מיתתו שלא הניח ברשות אשתו ממון לגביית כתובתה,  
 וכיון שהחוב ברור ומוטל על נכסי היתומים, אין סברא להמתין עד  
 שיגדלו, ולכן אמרה הברייתא שמוכרים את נכסיהם לגביית  
 הכתובה.

הגמרא מבארת לפי תירוץ זה גם את המשניות הקודמות. אומרת  
 הגמרא: השתא דתתית להי – עתה, שהוצרכת להעמיד את  
 הברייתא באופן שהלוח הודה שהחוב אינו פרוע, פוליהו נמי – גם  
 את כל המשניות שהקשינו מהם לעיל על רב אסי, יש ליישב  
 שמדובר פשתיב מודה, ומדובר אף בבעל חוב ישראל ובחוב שאין  
 בו ריבית, ומכל מקום גובים מהיתומים כיון שידוע לנו שלא נפרע  
 החוב.  
 הגמרא דנה בדין גרושה שמת בעלה האם גובים את כתובתה  
 מיתומים. מביאה הגמרא מעשה: האמורא מרימר, אגבי בכתובתה  
 לריושה מנכסי דיתמי – הגבה כתובה לאשה שבעלה גירשה ומת,  
 מנכסי יתומים. אמר ליה רבינא לאמימר, מדוע עשה כן מרימר,  
 והאמר רב יוחנן אמר רב אסי, אין נוקקין לנכסי יתומין אלא  
 אם בן היתה רבית אוכלת בהן, ורבי יוחנן אומר, או לשטר שיש  
 בו רבית, או לכתובת אשה, ומשום מוזני, וכמו שהתבאר לעיל.  
 מסיים רבינא את קושייתו: והרי אפילו רבי יוחנן, לא קאמר שגובים  
 כתובה מנכסי יתומים אלא כאלמנה, דקמפסדא מוזני – שהיא  
 מפסידה ליתומים את דמי המזונות שהם נותנים לה, טובתם היא  
 שתגבה כתובתה ויפטרו ממוזנותיה, אכל גרושה שאינה מקבלת  
 מזונות, לא – אין גובים את כתובתה מנכסי היתומים, עד שיגדלו,  
 ומדוע הגבה מרימר את הכתובה לאותה גרושה.

אמר ליה אממר, הא אנן – הרי אנו, את דבריו דרבי יוחנן, שגובים  
 כתובת אשה מנכסי יתומים קטנים, אין אנו מבארים שהטעם הוא  
 משום מזונות, אלא משום הינא מתנינן לה – אנו שונים שהטעם  
 הוא כדי שימצאו הנשים חן בעיני הנשים ויתרצו להינשא להם,  
 שעל ידי שידועות הנשים שהן תגבנה את כתובתן גם אם ימות  
 הבעל וישאר יתומים קטנים, מתרצות הן להינשא, וטעם זה שייך גם  
 בגרושה, ולכן גם את כתובתה גובים מנכסי יתומים קטנים.  
 הגמרא חזרת לדון בדין גביית חוב מנכסי יתומים קטנים: אמר רב  
 נחמן, מרישא – בתחילה, לא הוה מיידיקקא לנכסי יתמי – לא  
 הייתי נוקק לגבות מנכסי יתומים את חובות אביהם, אך בין  
 דשמענא להא דרב הונא תברין משמיה דרב – כיון ששמעתי את  
 דברי רב הונא חברינו, שאמר בשם רב, יתמי דאכלי דלא ידוהו –  
 יתומים האוכלים פירות קרקע שאינם שלהם, לילוו בתר שיבקיהו  
 – עונשם יהא שילכו אחרי מי שהניח להם ממון זה, כלומר, שמימותו  
 גם הם במהרה, כאביהם שמת, מפאן ואילך מיידיקקא – מאז  
 ששמעתי זאת, הייתי נוקק לגבות מנכסיהם, כדי שלא יאכלו ממון  
 שאינו שייך להם.

שואלת הגמרא: מעיקרא מאי טעמא לא – מתחילה, מדוע לא היה  
 רב נחמן גובה מיתומים קטנים את חובות אביהם. משיבה הגמרא:  
 אמר רב פפא, פריעת בעל חוב על ידי הלוח, מצוה היא, שנאמר  
 (ויקרא יט לו) 'היין צדק יהיה לכם', ודרשו חכמים (ב"מ מט). שתהיה  
 אמירת 'הן' שלך צדק, שתקיים את דבריו, ויתמי לא בני מעבד

מתוך הספר ילקוט גאולה ומשיח – פרשת בשלח

לבית המדרש, דלהיות אשר תורה היא כולה פנים ואין בה בחי' אחור כלל לזאת אי אפשר שיהי' בהתורה איזה אחיזה, ואדרבה התורה היא דוחה את הסטרא אחרא, הנה ע"י דחי' זו ממשיכים בחי' זה דעתיק.

וזהו שמסיים ג"כ זה הוי' קוינו, שההמשכה הוא ע"י הג' קוין שעליהם העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים<sup>23</sup>, שע"י ג' קוין אלו נעשים כל ההמשכות, אלא שעכשיו הוא בהעלם ולעתיד יהי' בגילוי, כמ"ש<sup>24</sup> ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר יחדיו כי פי הוי' דיבר.

ספר המאמרים תשי"ז עמוד 107-105 (הנחה בלתי מוגה)

דעתיק. והנה גילוי ב' פעמים זה הוא ע"י הבירור דלעומת זה שנק' ג"כ זה כמ"ש<sup>18</sup> וזה לכם הטמא, המן הרע הזה<sup>19</sup>, אם פגע בך מנוול זה<sup>20</sup>, שגם הסטרא אחרא נקרא בשם זה כמ"ש<sup>21</sup> את זה לעומת זה עשה האלקים, הנה ע"י הבירור דלעומת זה ממשיכים בחי' זה דעתיק. כמ"ש<sup>22</sup> טוב זה יצר טוב מאד זה מלאך המות, והיינו שע"י הבירור דלעומת זה אשר הבירור נעשה ע"י התורה כמאמר אם פגע בך מנוול זה משכהו

18 שמיני יא, כט.

19 אסתר ז, ו.

20 סוכה נב, ב.

21 קהלת ז, יד.

22 ראה ב"ר פ"ט, י. זח"א יד, א. יט, ב. ועוד.

23 אבות פרק א משנה ב.

24 ישע"י מ, ה.

המשך מעמוד קסו

17 – חילוק נוסף יש ביניהם, אם לא רצה הלוח לפרוע בחייו, וְשִׁמְתוּהָ  
18 – ונידוהו בית דין על כך, וַיִּמָּת בְּשִׁמְתֶיהָ – ומת בעודו מנודה,  
19 שבאופן זה גם כן ברור לנו שהאב לא פרע את חובו, שאילו היה  
20 פורע, היה עושה זאת בבית דין, כדי שיתירו לו את נידויו, וממילא  
21 לרב הונא בריה דרב יהושע יגבו את החוב מהיתומים, ואילו לרב  
22 פפא אף באופן זה לא יגבוהו, כיון שהיתומים קטנים ופטורים  
23 ממצוות.  
24 הגמרא מביאה את דברי חכמי ארץ ישראל בענין זה: שְׁלַחוּ מַתָּם –  
25 שלחו משם, מארץ ישראל, שבכל המקומות ששינוי למעלה  
26 שנוקקים לגבות מנכסי יתומים מדובר באופן דְּשִׁמְתוּהָ וּמֵית  
27 בְּשִׁמְתֶיהָ – שנידוהו שישלם את חובו, ומת בעודו בנידוי, וברור שלא  
28 שילם את חובו, ולכן גובים מיתומים קטנים. וְהִלְכָתָא – וההלכה היא  
29 כְּרַב הוֹנָא פְרִייה דְרַב יְהוֹשֻעַ, שהטעם שאין נזקקין לגבות מיתומים  
30 קטנים הוא מחשש לצררי, ולכן באופן זה שברור שלא פרע, גובים  
31 את החוב מנכסי יתומים קטנים. אבל אם לא ברור לנו שלא פרע,  
32 חוששים שהתפיס לו צררי, ואין גובים מהיתומים.

1 מְצִיָה נִינְהוּ – ויתומים קטנים פטורים מהמצוות, ולכן אין לגבות  
2 מהם ממון לחובות אביהם, אלא ימתין המלוה עד שיגדלו ואו  
3 יתבעם. טעם נוסף: רַב הוֹנָא פְרִייה דְרַב יְהוֹשֻעַ נחלק על רב פפא  
4 וְאִמְרַ, הטעם שאין נוקקים לגבות מהיתומים את חוב אביהם הוא  
5 משום שְׂאִימַר – אנו אומרים וחוששים, צְרָרֵי אֲתַפְסִיָה – אולי הלוח  
6 נתן למלוה צרורות כסף או זהב כמשכון עבור החוב ולא הספיק  
7 לקחת ממנו את השטר עד שמת, ויטול המלוה את אותם צרורות  
8 לעצמו, מלבד הנכסים שיגבו לו בית דין מהיתומים, ולכן אין לבית  
9 דין לגבות מהם עד שיגדלו ויבררו זאת.  
10 מבררת הגמרא: מֵאִי נִינְהוּ – מה החילוק שיש לענין הדין בין שני  
11 הטעמים. מבארת הגמרא: אִיכָא נִינְהוּ – יש חילוק ביניהם באופן  
12 שְׁתֵּיב מוֹדָה – שהלוח הודה קודם מיתתו שחובו לא נפרע, שלדעת  
13 רב פפא שאין גובים מהיתומים הקטנים מחמת שהם פטורים  
14 מהמצוות, אף באופן כזה לא נגבה מהם. ואילו לדעת רב הונא בריה  
15 דרב יהושע, שכל החשש הוא שמא כבר פרע לו האב, הרי באופן זה  
16 שהודה קודם מיתתו שלא פרעו, גובים מהיתומים את החוב. אִי נְמִי

אגרות קודש

ב"ה, ט"ז שבט, תשי"ט  
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ וכו' מו"ה יעקב זאב שי'

שלום וברכה!

תי"ח על מכתבו מז' שבט, מבשר טוב מהתפתחות השיעור בדא"ח אשר בביהכ"נ חב"ד במאה שערים, ובודאי אינו מסתפק בזה שאחרים עוזרים כי אם משתדל גם הוא ככל יכולתו לבסס ולפתח שיעור זה, וכן בכל הפעולות של ענין הפצת המעינות חוצה, והרי רובם ככולם בתכנית צעירי אגווי"ח, ובפרט שהרי ז"ע באנו מיום ההילולא של כ"ק מו"ה אדמו"ר זצוקלה"ה נבגי"מ ז"ע נשיא ישראל, אשר מסר נפשו על ענינים האמורים, ויום סגולה האמור, ה"ז הוספה בהסיוע מלמעלה ולתוספת השתדלות והצלחה בהאמור, ויהי רצון שימשיך לבשר טוב בכל הנ"ל ובאופן דמוסיף והולך.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א  
מזכיר

54 הנפרעת שלא בפניו – אשה הגובה כתובתה שלא בפני בעלה, כגון  
 55 ששלח לה בעלה גט ממדינת הים, והיא רוצה לגבות כתובתה מנכסיו  
 56 הנמצאים כאן, לא תפרע אלא בשבועה, שצריכה להישבע תחילה  
 57 שלא נפרעה. ועל משנה זו אמר רבי אחא שר הבינה, מעשה בא  
 58 לפני רבי יצחק נפחא לאנמוכאי, בענין גבית חוב שלא בפני החייב,  
 59 ואמר, לא שנו במשנה שגובים בשבועה שלא בפניו אלא בכתובת  
 60 אשה, ומשום הניא, אבל בעל חוב הבא לגבות שלא בפני הלוה,  
 61 לא – אינו גובה אפילו בשבועה, אלא ימתין עד שיחזור הלוה עצמו.  
 62 (ורבה) [ורבא] אמר בשם רב נחמן, אפילו בעל חוב נמי גובה שלא  
 63 בפניו, ובשבועה. מסיים רב הונא בריה דרב יהושע את קושיתו: ואי  
 64 היישר – ואם תאמר שאנו חוששים לשובר שהיה לאביהם, הָתָם  
 65 נמי ניחוש – גם שם נחושש לכך, ומדוע אמר רב נחמן שבעל חוב  
 66 גובה בשבועה שלא בפני הלוה.  
 67 מתרצת הגמרא: אמר ליה רבא, הָתָם פְּדִימֵינָן מַעְמָא – בדין זה  
 68 הטעם שהמלוה גובה שלא בפני הלוה הוא כמבואר שם (פח), שְׁלֵא  
 69 יְהֵא כֵּל אַחַד נִימַל מְעוּתוֹי שֶׁל חֲבִירוֹ בְּהִלּוּאָה, וְהוֹלֵךְ וְיוֹשֵׁב לוֹ  
 70 בְּמִדְיַת הָיָם, ואינו פורע את חובו, ולא יוכל המלוה לגבות את חובו  
 71 מנכסיו הלוה, ולכן סובר רב נחמן שיכול המלוה להישבע וליטול,  
 72 אבל במקום שהלוה מת לא שייך חשש זה, וסובר רבא שבאופן כזה  
 73 חוששים לשובר, ואין המלוה גובה מיתומי הלוה אפילו בשבועה.  
 74 הגמרא פוסקת את ההלכה בענין גבייה מנכסי יתומים קטנים: אָמַר  
 75 רַבָּא, הִלְבַּתָּא – ההלכה היא שאין נִזְקְקִין לנכסי יתומין לגבות  
 76 מהם, כיון שחוששים שפרע הלוה והניח שובר. וְאִם אָמַר הַלּוֹה לִפְנֵי  
 77 מוֹתוֹ 'תְּנֵנוּ' – שיתנו מנכסיו את דמי החוב למלוה, נִזְקְקִין לנכסי  
 78 היתומים לגבות מהם, שהרי הודה שאין החוב פרוע. ממשין רבא  
 79 ומחלק: אם אמר הלוה שיתנו למלוה 'שְׂדֵה זו', וכן אם אמר שיתנו  
 80 לו 'מִנְה זו', נִזְקְקִין לנכסי היתומים ליטול מהם את אותה שדה או  
 81 את אותו מנה, וְאִין מַעְמִידִין ליתומים אֶפְסוּרְפוּסִים. ואם אמר 'שְׂדֵה  
 82 סָתָם' וּמִנְה סָתָם, נִזְקְקִין לנכסי היתומים וּמַעְמִידִין להם  
 83 אֶפְסוּרְפוּסִים, שיברור להם חלק יפה, ויתן למלוה את השדה הגרועה  
 84 או את המנה הגרוע מנכסיהם, כדי שלא יפסידו.  
 85 הגמרא מבארת מי שחולק על רבא: אָמַרִי נְהַרְדְּעִי, בְּכוּלָּהּ – בכל  
 86 האופנים שהזכרו לעיל, בין אם אמר מנה ושדה סתם או מנה ושדה  
 87 זו, נִזְקְקִין לגבות מנכסי היתומים, וּמַעְמִידִין להם אֶפְסוּרְפוּסִים,  
 88 ושלא כדברי רבא שרק במנה ושדה סתם מעמידים אפסורפוס,  
 89 אמנם זהו לְבַד – חוץ מאופן שְׁנַמְצָאת הַשְּׂדֵה שְׂאִינָה שְׁלוֹ – שעדים  
 90 מעידים ששדה זו היתה גזולה ביד אביהם, שאין מעמידים  
 91 אפסורפוס ליתומים, אלא מוציאים מהם את השדה, כיון דְּאֶחָוֹנִין  
 92 סְהַדִי בְּשַׁקְרִי לֹא מְחַזְקִין – שאין מחזיקים את העדים כרשעים  
 93 המעידים שקר, אלא מקבלים את עדותם ומוציאים את השדה מיד  
 94 היתומים.  
 95 הגמרא פוסקת את ההלכה: אָמַר רַב אֲשֵׁי, הִלְכָךְ – כיון שנחלקו  
 96 בדבר רבא ונהרדעי, יש לפטוק את ההלכה כך, בסתם חוב שיש על  
 97 נכסי יתומים, ולא הודה אביהם שהוא חייב ולא אמר 'תנו', אֶדְקֹנִין  
 98 לֹא מְזַדְקִין – אין נזקקין לנכסי יתומים לגבות מהם את החוב, דְּהָא  
 99 אָמַר רַבָּא הִלְבַּתָּא שְׂאִין נִזְקְקִין לנכסי יתומים. וְאִי מְזַדְקִין –  
 100 ובאופן שנוקקים לנכסי יתומים, והיינו כשאמר אביהם 'תנו', אין  
 101 הלכה כרבא שמחלק לגבי העמדת אפסורפוס בין אם אמר מנה  
 102 ושדה זו ובין אם אמר מנה ושדה סתם, אלא בין בזה ובין בזה  
 103 מְזַקְמִין – מעמידים אֶפְסוּרְפוּסִים ליתומים, דְּאֶמְרִי נְהַרְדְּעִי בְּכוּלָּהּ  
 104 נִזְקְקִין וּמַעְמִידִין אֶפְסוּרְפוּסִים. אמנם כל זה הוא לְבַד מאופן  
 105 שְׁנַמְצָאת שְׂדֵה שְׂאִינָה שְׁלוֹ, שמוציאים מידם את הקרקע, כיון  
 106 דְּאֶחָוִין סְהַדִי בְּשַׁקְרִי לֹא מְחַזְקִין.

1 הגמרא מקשה עתה ממשנתנו על שיטת רב פפא: תְּנֵנוּ במשנתנו, שוֹם  
 2 הַיְתוּמִים – כשביט דין שמים קרקע של יתומים קטנים כדי לגבות  
 3 ממנה את חוב אביהם, מכריזים עליה שְׁלֵשִׁים יוֹם, וְשוֹם הַקְּדֻשָׁה  
 4 שְׁשִׁים יוֹם, וּמְכַרְיוֹן כל יום פְּבִקָר וּפְעֵרָב. ויש לברר, כְּמֵאֵי עֲסָקִין  
 5 – באיזה חוב מדובר, שאין ממתנים בו עד שיגדלו, אִלְיָמָא בְּבַעַל  
 6 חוֹב עוֹבֵד פּוֹבְבִים, שאינו מסכים להמתין עד שיגדלו היתומים,  
 7 ורוצה לגבות את חובו עתה, מִי צִיִּית – וכי הוא יציית לנו להמתין  
 8 לשלשים ימי הכרזה, והלא ירצה לגבות את חובו מיד. אִלְיָמָא פְּשִׁיטָא  
 9 שמדובר בְּבַעַל חוֹב יִשְׂרָאֵל, שמוסכים להמתין ליומי הכרזה,  
 10 וּבְשִׁלְמָא לְרַב הוֹנָא בְּרִיה דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ, מוֹכְרֵי לָהּ – הוא מעמיד את  
 11 משנתנו באופן שְׁחִיב מוֹדָה – שהודה הלוה קודם מיתתו שלא פרע,  
 12 ובאופן כזה גובים אף מיתומים קטנים. אִלְיָמָא לְרַב פְּפָא, האומר שאף  
 13 כשחייב מודה אין גובים מקטנים, כיון שאינם חייבים במצוות, קָשְׂיָא,  
 14 באיזה אופן עוסקת משנתנו.  
 15 מתרצת הגמרא: אָמַר לָךְ רַב פְּפָא, שני תירוצים בדבר, אִי בְּעִית  
 16 אִימָא – אם תרצה תתרוץ שמדובר במשנתנו בְּכַתּוּבָה, וּמְשוּם הֵינָא  
 17 הקילו חכמים בדבר שיגובה אף מיתומים קטנים, וכמבואר לעיל  
 18 (ע"א), שעל ידי זה יתרוץ הנשים להינשא. וְאִי בְּעִית אִימָא,  
 19 שמדובר בְּבַעַל חוֹב עוֹבֵד פּוֹבְבִים שְׁקִיבַל עָלָיו לְדוֹן בְּרִינֵי יִשְׂרָאֵל,  
 20 ולכן הוא מתרצה להמתין עד שיסתיימו ימי ההכרזה.  
 21 מקשה הגמרא על התירוץ השני: אִי קִיבַל עָלָיו הַעוֹבֵד כּוֹכְבִים את  
 22 דיני ישראל, לִינְטָר לָהּ עַד דְּנְדָרְלִי – ימתין להם עד שיגדלו, שהרי  
 23 בדיני ישראל אין גובים מיתומים קטנים אם אין ריבית אוכלת בהם.  
 24 מתרצת הגמרא: שְׁקִיבַל עָלָיו את דיני ישראל לְזוּ, לענין ימי הכרזה,  
 25 וְלֹא קִיבַל עָלָיו לְזוּ, לענין זה שאין גובים מיתומים קטנים.  
 26 הגמרא מקשה על רב פפא מברייטא: תָּא שְׂמַע, שנינו בברייטא  
 27 שהובאה לעיל (כא) שמכריזים שמכירת הקרקע של היתומים היא  
 28 עַל מְנַת לִיתָן לְאִשָּׁה כְּתוּבָתָהּ, וְלְבַעַל חוֹב את חוֹבוֹ. ויש לברר,  
 29 כְּמֵאֵי עֲסָקִין – באיזה אופן עוסקת הברייטא, שמוכרים קרקע של  
 30 יתומים קטנים, אִלְיָמָא בְּבַעַל חוֹב עוֹבֵד פּוֹבְבִים, שאינו ממתין  
 31 בגבייתו עד שיגדלו היתומים, מִי צִיִּית – וכי יציית לנו להמתין את  
 32 כל ימי ההכרזה. אִלְיָמָא פְּשִׁיטָא שמדובר בְּבַעַל חוֹב יִשְׂרָאֵל, ואם כן  
 33 קשה, איך גובה בעל חוב ישראל מיתומים קטנים. וּבְשִׁלְמָא לְרַב  
 34 הוֹנָא בְּרִיה דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ, מוֹכְרֵי לָהּ – הוא יעמיד את הברייטא  
 35 בְּשְׁחִיב מוֹדָה, ובאופן זה גובים אפילו מיתומים קטנים. אִלְיָמָא לְרַב  
 36 פְּפָא, בְּשִׁלְמָא – מובן הדבר לגבי כְּתוּבָה המוכרת בברייטא, מְשוּם  
 37 הֵינָא הקילו בה חכמים לגבות אף מקטנים, אִלְיָמָא בְּעַל חוֹב הַמוֹכֵר  
 38 בברייטא, קָשְׂיָא.  
 39 מתרצת הגמרא: לְעוּלָם מדובר בְּבַעַל חוֹב עוֹבֵד פּוֹבְבִים, וּכְגוֹן  
 40 שְׁקִיבַל עָלָיו לְדוֹן בְּרִינֵי יִשְׂרָאֵל, ולכן הוא ממתין עד סוף ימי  
 41 ההכרזה. תמדה הגמרא: אִי קִיבַל עָלָיו את דיני ישראל, לִינְטָר לָהּ  
 42 עַד דְּנְדָרְלִי – ימתין עד שיגדלו, כדיני ישראל. מתרצת הגמרא: מדובר  
 43 באופן שְׁקִיבַל עָלָיו לְזוּ – להמתין לימי הכרזה, וְלֹא קִיבַל עָלָיו לְזוּ  
 44 – להמתין עד שיגדלו.  
 45 לעיל (ע"א) התבאר שתי סברות לכך שאין גובים מנכסי יתומים  
 46 קטנים, או כיון שקטנים פטורים ממצות פריעת בעל חוב, או כיון  
 47 שחוששים שהתפיס הלוה צרות כסף למלוה. הגמרא מביאה עתה  
 48 טעם נוסף לכך: רַבָּא אָמַר, הטעם שאין גובים מנכסי יתומים קטנים  
 49 הוא מְשוּם שוֹבֵר, שאנו חוששים שמא כבר פרע הלוה למלוה, וכתב  
 50 לו המלוה שובר, ואילו היתומים הקטנים אינם בקיאים בשטרות  
 51 אביהם, ולכן אין גובים מהם עד שיגדלו ויוכלו למצוא את השובר.  
 52 מקשה הגמרא: אָמַר לִיה רַב הוֹנָא בְּרִיה דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ לְרַבָּא, וְמִי  
 53 הֵיִישִׁין – וכי אנו חוששים לשובר, וְהֵתְנֵנוּ במשנה בכתובות (זא).